LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS

ĮSAKYMAS
DĖL ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRO 2007 M. GRUODŽIO 18 d. ĮSAKYMO NR. ISAK-2481 „DĖL SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS IR SPECIALIOSIOS PSICHOLOGIJOS KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO KURSŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO

2015 m. rugsėjo 2 d. Nr. V-947
Vilnius

P a k e i č i u Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 18 d. įsakymą Nr. ISAK-2481 „Dėl Specialiosios pedagogikos ir specialiosios psichologijos kvalifikacijos tobulinimo kursų programos patvirtinimo“ ir išdėstau jį nauja redakcija:

„**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS**

ĮSAKYMAS
DĖL SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS IR SPECIALIOSIOS PSICHOLOGIJOS KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO KURSŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO

Įgyvendindamas Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“, 9 punktą,

t v i r t i n u Specialiosios pedagogikos ir specialiosios psichologijos kvalifikacijos tobulinimo kursų programą (pridedama).“

Švietimo ir mokslo ministrė Audronė Pitrėnienė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-2481
(Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. rugsėjo 2 d. Nr. V-947 redakcija)

SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS IR SPECIALIOSIOS PSICHOLOGIJOS KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO KURSŲ PROGRAMA

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Specialiosios pedagogikos ir specialiosios psichologijos kvalifikacijos tobulinimo kursų programa (toliau – Programa) skirta mokytojams, dirbantiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas, kurie nėra išklausę ne mažesnės apimties nei 60 valandų arba 2 studijų kreditų kursų anksčiau arba studijų metu (toliau – Mokytojai). Mokytojai kursus privalo išklausyti per metus nuo darbo mokytoju pradžios.

2. Programa taip pat rekomenduojama mokyklų vadovams, jų pavaduotojams ugdymui (ypač atsakingiems už švietimo pagalbos organizavimą mokykloje) ir kitiems mokytojams, norintiems šioje srityje tobulinti savo kompetenciją.

3. Programos paskirtis – suteikti Mokytojams specialiosios pedagogikos ir specialiosios psichologijos žinių, būtinų ugdyti mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, atsirandančių dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių, vadovaujantis inkliuzinio ugdymo, t. y. proceso, užtikrinančio kokybišką ugdymą(si) visiems jo dalyviams, kai atsižvelgiama į kiekvieno mokinio, jo tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčius, ugdymosi poreikių ypatumus, pagalbos ir paslaugų reikmes, užkertantis kelią „iškristi“ iš švietimo sistemos, nuostatomis.

4. Programos tikslas – formuoti pozityvų Mokytojų požiūrį į inkliuzinį ugdymą, mokinių ugdymosi poreikių įvairovę, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių gebėjimus ir poreikius, tobulinti Mokytojų kompetenciją ugdyti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, pritaikant ugdymosi procesą, bendradarbiaujant, pritaikant ugdymo(si) turinį, vertinant individualią kiekvieno mokinio pažangą ir pasiekimus.

5. Programos uždaviniai:

5.1. supažindinti Mokytojus su inkliuzinio ugdymo samprata, tarptautiniais ir Lietuvos Respublikos teisės aktais, reglamentuojančiais mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą;

5.2. suteikti teorinių žinių apie mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių sampratą, specialiuosius ugdymosi poreikius lemiančias priežastis, grupes, lygius, ypatumus;

5.3. mokyti atpažinti mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius ir individualius gebėjimus;

5.4. formuoti Mokytojų praktinius įgūdžius pritaikyti ugdymo programas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, parenkant specialiąsias mokymo priemones, naudojant informacines

technologijas ir ugdymui skirtas techninės pagalbos priemones, vertinti individualią mokinių pažangą;

5.5. išmokyti Mokytojus geriau pažinti priežastis, darančias įtaką specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio asmenybės ir bendravimo ypatumų formavimuisi, kurti palankų klasės (grupės) mikroklimatą ir tinkamą ugdymosi aplinką;

5.6. mokyti Mokytojus dirbti komandoje su mokyklos vadovais, jų pavaduotojais ugdymui, pagalbos mokiniui specialistais, bendradarbiauti su mokiniais ir jų tėvais (globėjais, rūpintojais).

II SKYRIUS
PROGRAMOS TURINYS

6. Programos trukmė – 60 akademinių valandų (32 teorijos ir 16 praktinio darbo valandų, 12 savarankiško darbo valandų). Programą sudaro 2 sesijos (3 ir 3 dienų).

7. I tema. Specialiųjų ugdymosi poreikių ir inkliuzinio ugdymo samprata. Tarptautiniai teisės aktai (konvencijos, rekomendacijos), Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų ugdymą – 3 akademinės valandos (2 teorijos ir 1 praktikos).

8. II tema. Pozityvus mokyklos vadovų ir pedagoginių darbuotojų požiūris į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymą bendrojo ugdymo mokykloje. Inkliuzinio mokytojo profilis – 4 akademinės valandos (2 teorijos ir 2 praktikos).

9. III tema. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupės, jų charakteristikos, specialiųjų ugdymosi poreikių nustatymas, lygmenys (nedideli, vidutiniai, dideli, labai dideli) – 5 akademinės valandos (3 teorijos ir 2 praktikos).

10. IV tema. Mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių atpažinimas ir įvertinimas – 5 akademinės valandos (3 teorijos ir 2 praktikos).

11. V tema. Ugdymo programų pritaikymas, atsižvelgiant į PPT išvadas ir rekomendacijas, mokinių ir jų tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčius, individualios mokinio pažangos refleksija, žinių ir pasiekimų vertinimas – 6 akademinės valandos (4 teorijos ir 2 praktikos).

12. VI tema. Specialiosios mokymo priemonės, ugdymui skirtos techninės pagalbos priemonės, jų parinkimo kriterijai, taikymo ugdymosi procese galimybės – 4 akademinės valandos (2 teorijos ir 2 praktikos).

13. VII tema. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių santykių su bendraamžiais, suaugusiaisiais ypatumai, palankaus mikroklimato klasėje (grupėje) kūrimas – 3 akademinės valandos (2 teorijos ir 1 praktikos).

14. VIII tema. Saugi aplinka klasėje: patyčių, smurto, krizių, žalingų įpročių ir priklausomybių prevencija – 5 akademinės valandos (4 teorijos ir 1 praktikos).

15. IX tema. Ugdymo dalyvių komandinis darbas mokykloje: mokinys, tėvai, mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai. Bendradarbiavimas su tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriais, kitais specialistais – 3 akademinės valandos (2 teorijos ir 1 praktikos).

16. X tema. Specialiųjų ugdymosi poreikių įtaka vaiko bei jaunuolio asmenybės ir socialinei raidai. Vaikų ir jaunuolių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, raidos ypatumai – 7 akademinės valandos (6 teorijos, 1 praktikos).

17. XI tema. Bendradarbiavimas su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio tėvais (globėjais, rūpintojais), artimaisiais, tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriais, kitais

specialistais, mokyklos vaiko gerovės komisijos nariais – 3 akademinės valandos (2 teorijos, 1 praktikos).

18. Savarankiško darbo užduotis. Parengti ir pristatyti pasirinkto specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio ugdymo ir pagalbos jam organizavimo atvejo analizę, atskleidžiant ugdymo programos pritaikymo, specialiųjų mokymo ir techninės pagalbos priemonių parinkimo, reikiamos pagalbos, pažangos ir pasiekimų vertinimo ypatumus, būdus ir formas.

III SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Rekomenduojama, kad Programą įgyvendinantys lektoriai turėtų dalyvavimo inkliuzinio ugdymo plėtrai skirtuose projektuose patirties ir ne mažesnę nei penkių metų patirtį mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo ir (ar) pagalbos jiems teikimo srityje.

20. Programos dalyvių tikėtinos kompetencijos, mokymo(si) metodai ir kompetencijų vertinimo būdai nurodyti 1 priede.

21. Programai vykdyti naudojama mokomoji medžiaga nurodyta 2 priede.

22. Literatūros šaltiniai, kuriais rekomenduojama naudotis įgyvendinant Programą, nurodyti 3 priede.

23. Programos dalyviams, išklausiusiems visas Programoje numatytas temas, atlikusiems praktines užduotis ir savarankiškus darbus, išduodami kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimai.

24. Programą vykdo akredituotos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos.

_____

Specialiosios pedagogikos ir specialiosios psichologijos kvalifikacijos tobulinimo kursų programos
1 priedas

TIKĖTINOS KOMPETENCIJOS, MOKYMO (MOKYMOSI) METODAI, KOMPETENCIJŲ VERTINIMO BŪDAI

Kompetencijos		Mokymosi modelis (mokymo(si) metodai, būdai)	Įgytų kompetencijų vertinimo būdai
Žinių ir supratimo įgijimas (teorinė dalis)	Supras inkliuzinio ugdymo ir specialiųjų ugdymosi poreikių sampratų esmę. Susipažins ir gebės vadovautis teisės aktais, reglamentuojančiais mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą, įgis esminių specialiosios pedagogikos ir psichologijos žinių.	Paskaitos, dokumentų analizė	Pokalbis, atsakymai į struktūruoto klausimyno klausimus
Gebėjimų įgijimas (praktinė dalis):			
Mokinių pažinimo, jų individualios pažangos ir pasiekimų vertinimo gebėjimai	Gebės atpažinti, analizuoti, vertinti ir atsižvelgti į mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius, pastebėti ir vertinti individualią pažangą.	Atvejų analizė, situacijų ir praktinės veiklos reflektyvioji analizė, situacijų modeliavimas	Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio gebėjimų analizė (atvejo analizė)
Praktinio pobūdžio gebėjimai	Gebės atsižvelgti į skirtingus mokinių gebėjimus ir poreikius, planuoti ir organizuoti ugdymo procesą pagal šiuolaikinės specialiosios pedagogikos principus, bendradarbiaudamas su mokiniu, jo tėvais (globėjais, rūpintojais), pagalbos mokiniui specialistais, mokyklos vadovais ir pan. Gebės individualizuoti ugdymo turinį, atsižvelgdamas į mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius, pedagoginių psichologinių tarnybų rekomendacijas, parinkti tinkamą mokymo medžiagą, specialiąsias	Situacijų modeliavimas. Situacijų ir praktinės veiklos reflektyvioji analizė	Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio ugdymo programos (jos dalies) parengimas ir pristatymas

	mokymo priemones, įskaitant ir techninės pagalbos priemones. Gebės pastebėti ir vertinti individualią mokinio pažangą ir pasiekimus.		
Ugdymo(si) aplinkos kūrimo gebėjimai	Gebės teikti mokiniui bendradarbiavimu grįstą individualią pagalbą, kurti saugią ir šio mokinio ugdymuisi palankią aplinką.	Situacijų modeliavimas	Veiklos analizė
Reflektavimo ir mokymosi mokytis gebėjimai	Gebės analizuoti mokymo metodų ir užduočių parinkimo tikslingumą, atsižvelgdamas į mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius, pagalbos mokiniui specialistų rekomendacijas, vertinti individualią mokinio pažangą ir pasiekimus, vadovautis mokymosi visą gyvenimą nuostata.	Atvejų analizė, situacijų ir praktinės veiklos reflektyvioji analizė. Situacijų modeliavimas	Individualaus ir (ar) grupinio projekto parengimas
Perkeliamieji (bendrieji) gebėjimai	Gebės kurti partnerystės ryšius su pagalbos mokiniui specialistais, mokinio tėvais (globėjais, rūpintojais), siekdamas spręsti specialiųjų ugdymosi poreikių lemtas problemas. Gebės veiksmingai dalyvauti grupės (komandos) veikloje, pavyzdžiui, mokyklos Vaiko gerovės komisijos darbe, šviesti mokyklos bendruomenę inkliuzinio ugdymo, mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo, pagalbos mokiniui, individualios mokinio pažangos ir pasiekimų vertinimo klausimais.	Praktikumai. Situacijų modeliavimas	Savo patirties pratybose analizė

Specialiosios pedagogikos ir specialiosios psichologijos kvalifikacijos tobulinimo kursų programos
2 priedas

SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS IR SPECIALIOSIOS PSICHOLOGIJOS KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO KURSŲ PROGRAMAI VYKDYTI NAUDOJAMA MOKOMOJI MEDŽIAGA

Temos	Mokomosios medžiagos pavadinimas
Specialiųjų ugdymosi poreikių ir inkliuzinio ugdymo samprata. Tarptautiniai teisės aktai (konvencijos, rekomendacijos), Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų ugdymą	Dokumentų sąrašas su nuorodomis
Pozityvus mokyklos vadovų ir pedagoginių darbuotojų požiūris į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymą bendrojo ugdymo mokykloje. Inkliuzinio mokytojo profilis.	Medžiagos konspektai išskiriant mokyklos administracijai ir mokytojams esminę informaciją
Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupės, jų charakteristikos, specialiųjų ugdymosi poreikių nustatymas, lygmenys (nedideli, vidutiniai, dideli, labai dideli)	Dokumentai, reglamentuojantys mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą
Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, atpažinimas ir įvertinimas	Medžiagos konspektas išskiriant pedagogams esminę informaciją. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, atpažinimas ir įvertinimas
Ugdymo programų pritaikymas, atsižvelgiant į pedagoginės psichologinės tarnybos išvadas ir rekomendacijas, mokinių ir jų tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčius, individualios mokinio pažangos refleksija, žinių ir pasiekimų vertinimas	Ugdymo programų pritaikymas, atsižvelgiant į pedagoginės psichologinės tarnybos išvadas ir rekomendacijas, tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčius. Individualios mokinio pažangos refleksija, žinių ir pasiekimų vertinimas

Specialiosios mokymo priemonės, ugdymui skirtos techninės pagalbos priemonės, jų parinkimo kriterijai, taikymo ugdymosi procese galimybės	Specialiosios mokymo priemonės, įskaitant ir ugdymui skirtas techninės pagalbos priemones
Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių santykių su bendraamžiais, suaugusiaisiais ypatumai, palankaus mikroklimato klasėje (grupėje) kūrimas	Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių santykių su bendraamžiais, suaugusiaisiais ypatumai, palankaus mikroklimato klasėje (grupėje) kūrimas
Saugi aplinka klasėje: patyčių, smurto, krizių, žalingų įpročių ir priklausomybių prevencija	Saugi aplinka klasėje: patyčių, smurto, krizių, žalingų įpročių ir priklausomybių prevencija
Ugdymo dalyvių komandinis darbas mokykloje: mokinys, tėvai, mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai	Ugdymo dalyvių komandinis darbas mokykloje: mokinys, tėvai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai
Specialiųjų ugdymosi poreikių įtaka vaiko bei jaunuolio asmenybės ir socialinei raidai. Vaikų ir jaunuolių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, raidos ypatumai	Specialiųjų ugdymosi poreikių įtaka vaiko asmenybės ir socialinei raidai. Vaikų ir jaunuolių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, raidos ypatumai
Bendradarbiavimas su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio tėvais (globėjais, rūpintojais), artimaisiais, tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriumi, kitais specialistais, mokyklos Vaiko gerovės komisijos nariais	Bendradarbiavimas su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio šeima, tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriumi, kitais specialistais, mokyklos Vaiko gerovės komisijos nariais
Savarankiško darbo užduotis: parengti ir pristatyti pasirinkto specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio ugdymo ir pagalbos jam organizavimo atvejo analizę, atskleidžiant ugdymo programos pritaikymo, specialiųjų mokymo ir techninės pagalbos priemonių parinkimo, reikiamos pagalbos, pažangos ir pasiekimų vertinimo ypatumus, būdus ir formas	Savarankiško darbo atlikimo gairės

_____

Specialiosios pedagogikos ir
specialiosios psichologijos
kvalifikacijos tobulinimo kursų
programos
3 priedas

LITERATŪROS ŠALTINIAI, KURIAIS REKOMENDUOJAMA NAUDOTIS ĮGYVENDINANT SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS IR SPECIALIOSIOS PSICHOLOGIJOS KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO KURSŲ PROGRAMĄ

1. Ališauskas A. Vaikų vystymosi ypatingumų pažinimas ir įvertinimas ir specialiojo ugdymo(si) poreikių įvertinimas. Šiauliai, 2002.

2. Ališauskas A., Ališauskienė S., Gerulaitis D., Kaffemanienė I., Melienė R., Miltenienė L. Specialiųjų ugdymo(si) poreikių tenkinimas: Lietuvos patirtis užsienio šalių kontekste. Šiauliai, 2011.

3. Ambrukaitis J. Specialiojo ugdymo kaitos bruožai. Šiauliai, 2005.

4. Attwood T. Aspergerio sindromas. Išsamus vadovas. Vilnius, 2013.

5. Copley A. Kaip mokyti problemiško elgesio vaikus. Vilnius, 2009.

6. Cowley S. Kaip suvaldyti tuos neklaužadas? Vilnius, 2008.

7. Cowley S. Mokymo klinika. Vilnius, 2007.

8. Dudzinskienė R., Kalesnikienė D., Paurienė L., Žilinskienė I. Inovatyvių mokymo(si) metodų ir IKT taikymas. II knyga / Metodinė priemonė pradinių klasių mokytojams ir specialiesiems pedagogams. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras, 2010.

9. East V., Evans L. Vienu žvilgsniu. Vilnius, 2008.

10. Lesinskienė S., Karalienė V. Emocinės raidos įtaka tolimesniam vaiko asmenybės vystymuisi. Vilnius, 2008.

11. Mažylienė A., Gutauskienė R, Tumelienė R., Špokienė R. Inkliuzinis ugdymas ir komandinė pagalba mokiniui. Metodinės rekomendacijos mokytojams ir švietimo pagalbos teikėjams. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras, 2011.

12. Inkliuzinio švietimo mokytojo profilis. Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūra. Odensė, 2012.

13. Galkienė A. Heterogeninių grupių didaktika: specialieji poreikiai bendrojo lavinimo mokykloje. Vilnius, 2005.

14. Geležinienė R., Vasiliauskienė L., Vyšniauskienė A. Mokomės kartu. Metodinės rekomendacijos mokytojams ir švietimo pagalbos teikėjams. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras, 2011.

15. Duncan G. Pirmoji pagalba mokytojui. Vilnius, 2009.

16. Kaip atpažinti vaiko gabumus? Parengė Aida Šimelionienė, 2008.

17. Kišonienė R., Dudzinskienė R. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymo(si) poreikių, ugdymo turinio individualizavimas. Vilnius, 2007.

18. Koršunovienė U. Bendradarbiavimo galimybės mokykloje teikiant psichologinę pedagoginę pagalbą mokiniams. Rekomendacijos mokyklų specialistams ir klasių auklėtojams. Vilnius, 2008.

19. Liaudanskienė V., Mikulėnaitė L., Ulevičiūtė R., Vilūnienė A. Padėkime vaikams mokytis. Vilnius, 2013.

20. Miltenienė L., Melienė R., Kairienė D. Specialistų kompetencija dirbti su mokiniais, turinčiais specifinių mokymosi sutrikimų. Specialusis ugdymas 2013 1(28). Šiauliai, 2013 ISSN 1392–5369.

21. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. V-1265/V-685/A1-317 „Dėl Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašo patvirtinimo“.

22. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. Nr. V-1795 „Dėl Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

23. Mokymo priemonių kūrimas. Mokymo priemonių neįgaliems mokiniams kūrimo gairės. Vilnius, 2005.

24. Mokytojų rengimas inkliuziniam švietimui Europoje – iššūkiai ir galimybės. Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūra. Odensė, 2011.

25. Mokytojų rengimo ugdyti specialiųjų poreikių turinčius vaikus bendrojo ugdymo klasėse gairės. Vilnius, 2003.

26. Mokymas šiandien. Ugdymo turinio diferencijavimas pritaikant skirtingiems mokiniams. Vilnius, 2005.

27. Skučaitė V., Karmazienė E. G. Padėkite vaikui įveikti sunkumus: geroji bendradarbiavimo mokyklose patirtis. Metodinės rekomendacijos švietimo pagalbos specialistams ir mokytojams. Vilnius, 2011.

28. Specialiojo ugdymo pagrindai. Šiauliai, 2003.

29. Vadovėlių ir kitų mokymo priemonių naudojimas specialiųjų poreikių mokinių ankstyvajam užsienio kalbų mokymui. Metodinės rekomendacijos dėl ankstyvojo užsienio kalbos mokymo priemonių panaudojimo dirbant su specialiųjų poreikių vaikais. Vilnius, 2008.

_____